

Fossiele schelpen nu ook in Waarneming.nl

Sylvia van Leeuwen¹, David Tempelman², Bas de Wilde³, Ronald Pouwer⁴ en Frank Wesselingh⁵

Summary

The website www.waarneming.nl is an important tool to record nature observations in the Netherlands, including molluscs. Data on this website are open data, and available for any scientific research. Until now, Waarneming.nl was mainly aimed at reporting recent species. Since March 2024, all species of marine fossil shells from the Dutch coast can also be reported via Waarneming.nl. We hope that many collectors and beachcombers will use this new possibility. Observations can easily be recorded via the website itself or via an app on your mobile phone: ObsMapp (Android) and iObs (Apple).

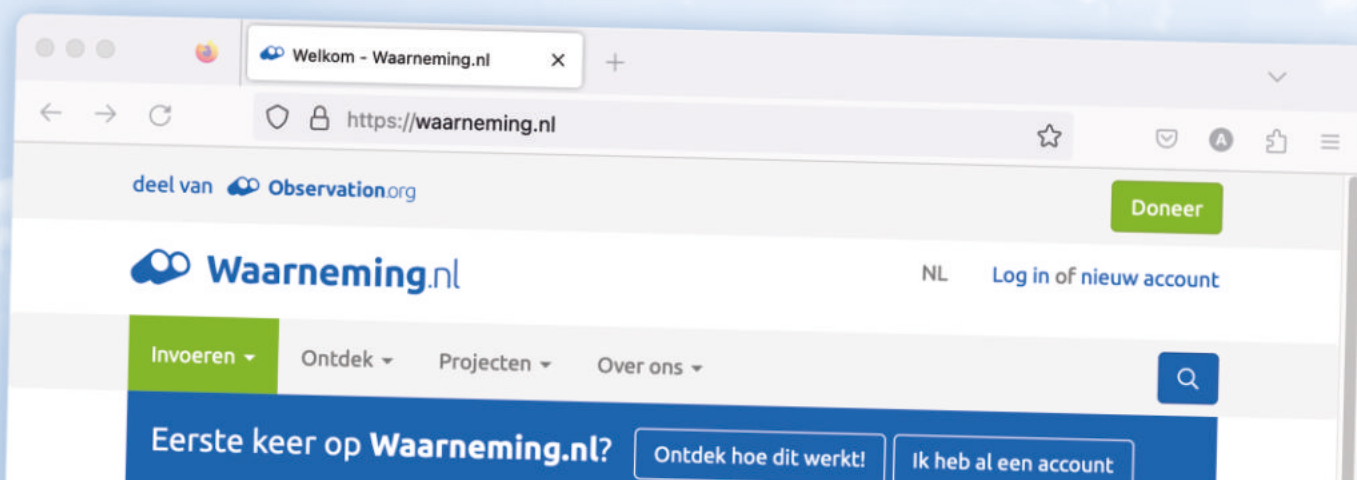
De website en apps van Waarneming.nl worden steeds meer gebruikt om natuurwaarnemingen te registreren en dat geldt ook voor vondsten van schelpen. Inmiddels zijn er al meer dan 540.000 waarnemingen van weekdieren gemeld. Ook het aanleveren van gegevens voor het Atlasproject Nederlandse Mollusken (ANM) verloopt nu via Waarneming.nl (zie Van Leeuwen *et al.*, 2024). Tot nu toe was Waarneming.nl vooral ingericht op het melden van recente soorten. Fossiele schelpen konden wel worden gemeld, maar veel soorten ontbraken in het namenregister. Sinds maart 2024 kunnen alle soorten mariene fossiele schelpen van de Nederlandse kust via Waarneming.nl gemeld worden (zie enkele voorbeelden daarvan op plaat 1). Wij hopen dat veel verzamelaars en strandzoekers daar gebruik van gaan maken.

Via Waarneming.nl kun je alleen soorten melden die in het namenregister van de website staan. Bij de overdracht van gegevens van Stichting ANEMOON aan Waarneming.nl liep Sylvia van Leeuwen er tegenaan dat de namen van veel fossiele schelpen ontbraken in het namenregister van Waarneming.nl. Daardoor konden de gegevens van die soorten niet overgedragen worden. Bas de Wilde merkte dat hij niet alle strandvondsten van fossiele schelpen met de soortnaam kon melden. Die konden dan alleen geregistreerd worden als 'weekdier onbekend', waarna de ontbrekende soortnaam moest worden aangevraagd. Dat was

natuurlijk niet erg bevredigend. Omdat het aantal soorten fossiele schelpen van de Nederlandse kust veel groter is dan het aantal recente soorten, moest het namenregister van Waarneming.nl sterk uitgebreid worden. Daar is het afgelopen half jaar hard aan gewerkt en dankzij onze gezamenlijke inspanning is dat gelukt.

Ons doel was de website en de apps van Waarneming.nl geschikt te maken voor het melden van alle soorten fossiele schelpen van de Nederlandse kust. Om de hoeveelheid werk en de lengte van de namenlijst een beetje te beperken is in deze ronde besloten de namen van schelpen uit oudere bodemlagen niet toe te voegen. Soorten van bijvoorbeeld het Mioceen bij Miste en het Krijt in Zuid-Limburg kunnen dus (nog) niet allemaal via Waarneming.nl gemeld worden.

In eerste instantie zijn Bas de Wilde en Sylvia van Leeuwen begonnen met het verzamelen van ontbrekende namen die zij tegenkwamen. Regelmatig ging het om verouderde namen uit historische collecties, waarvan dan de thans geldige naam achterhaald moest worden. Er doken echter voortdurend meer nieuwe namen op. Daarom werd besloten tot een systematischer aanpak. Ronald Pouwer en Frank Wesselingh maakten een lijst met alle soorten die van de Nederlandse kust bekend zijn en hun huidige (geldige) namen. De volledige namenlijst is elders in dit nummer gepubliceerd (Wesselingh & Pouwer, 2024). Met hulp van Bas de Wilde heeft Sylvia van Leeuwen daarna een lijst gemaakt van soorten die in Waarneming.nl ontbraken. Met gebruik van MolluscaBase (WoRMS) werd daaraan informatie toegevoegd over de taxonomische indeling. David Tempelman heeft die gegevens vervolgens in het namenregister van Waarneming.nl toegevoegd. In totaal ging het om 277 extra fossiele soorten die voorheen ontbraken. Daarnaast bleken er tal van soorten onder een verouderde naam of met een oude en een nieuwe naam in Waarneming.nl te staan. David heeft de wetenschappelijke namen van tal van soorten inmiddels geactualiseerd. Het namenregister van de Nederlandse weekdieren is daardoor grondig opgeschoond en uitgebreid.

ENKELE VONDSTEN VAN FOSSIELE SCHELPELEN VAN DE NEDERLANDSE KUST — Albert de Wilde, foto 1; Bas de Wilde, foto 2-12

Plaat 1. *Colus cordatus* (Ritthem); 2. *Raphitoma antonjansei* (Ritthem); 3. *Alvania zetlandica* (Groede); 4. Gestreept priemhorentje *Pyrgiscus rufus* (Hollum, Ameland); 5. *Cerithiopsis jeffreysi* (Groede); 6. Valse oubliehoren *Cylichna cylindracea* (Stadsstrand Hoorn); 7. *Cerodrillia nysti* (Ritthem); 8. Doorboorde napslak *Puncturella noachina* (Groede); 9. Dubbeltjesschelp *Lucinella divaricata* (Stadsstrand Hoorn); 10. Ovale venusschelp *Timoclea ovata* (Stadsstrand Hoorn). 11. Prismatische dunschaal *Abra prismatica* (Hollum, Ameland). 12. *Hilberia cf. stettinensis* (Ritthem).

Vanaf nu kun je dus alle soorten fossiele schelpen van de Nederlandse kust registreren via Waarneming.nl. We roepen iedereen op om nieuwe vondsten van fossiele schelpen van de Nederlandse kust voortaan via Waarneming.nl te melden. Ook de overdracht van de (resterende) gegevens van Stichting ANEMOON kan nu plaatsvinden en zal binnenkort van start gaan. Daardoor kan op den duur een beter inzicht ontstaan in de verspreiding en algemeenheid van fossiele schelpen langs de kust en dat kan weer bijdragen aan projecten zoals de ‘Atlas van de fossielen van de Nederlandse kust deel 2’ (over de Gastropoden).

Vondsten kunnen doorgegeven worden via het invoerportaal op www.waarneming.nl of via een app op je mobiele telefoon: ObsMapp (voor Android) en iObs (voor Apple). Als je er foto's bijvoegt wordt dat zeer gewaardeerd. Hoe meer foto's er op Waarneming.nl gepost worden, hoe beter de automatische soortherkenning gaat werken. Dat verlaagt weer de drempel voor beginners om naar schelpen te gaan kijken en er over te leren. Er past wel een waarschuwing bij: op dit moment werkt de automatische soortherkenning redelijk voor grotere algemene soorten recente schelpen, maar nog niet goed voor bijzondere of kleine soorten - en ook nog niet voor fossiele schelpen. Het is bovendien een hulpmiddel, waar je niet blindelings op kunt vertrouwen.

Ook gegevens over eerdere vondsten zijn van harte welkom bij Waarneming.nl. Heb je een schelpenverzameling of een waarnemingenbestand met een goede database, en wil je dat jouw gegevens ontsloten en bewaard worden voor toekomstig onderzoek? Stel je gegevens dan beschikbaar aan Waarneming.nl. Je kunt al je gegevens in een databestand in één keer aanleveren, zodat je niet elke waarneming handmatig hoeft in te voeren. Waarneming.nl zorgt dan dat de

gegevens geïmporteerd worden. Voorwaarde is wel dat je gegevens van coördinaten voorzien zijn. Dat mogen Amersfoort coördinaten zijn of digitale graden of graden met minuten/seconden. Ook een datum van de vondst is nodig. Wil je weten hoe de overdracht van gegevens werkt, neem dan gerust contact op met Sylvia van Leeuwen.

Literatuur

- Van Leeuwen, S., A. Gmelig Meyling & R. de Bruyne, 2024. Veranderingen in het Atlasproject Nederlandse Mollusken (ANM). – *Spirula* 438: 28-33.
- Wesselingh, Frank P. & Ronald Pouwer, 2024. Namenlijst van de fossiele schelpen van de Nederlandse kust. – *Afzettingen van de Werkgroep voor Tertiaire en Kwartaire Geologie* 42 (2): 56-65

¹Sylvia van Leeuwen, e-mail: fbsylvia@xs4all.nl

²David Tempelman, e-mail: davidtempelman67@gmail.com

³Bas de Wilde, e-mail: strafrecht.basdewilde@gmail.com

⁴Ronald Pouwer, e-mail: ronald.pouwer@naturalis.nl

⁵Frank Wesselingh, e-mail: frank.wesselingh@naturalis.nl